

Українські дослідники військової психології підкреслюють, що бойовий досвід супроводжується глибокими змінами ціннісно-нормативної системи військовослужбовців, підвищеною чутливістю до соціальної несправедливості та трансформацією довіри до суспільних інституцій [4].

Таким чином, почуття справедливості в учасників бойових дій слід розглядати як динамічний психологічний конструкт, що зазнає суттєвих змін під впливом бойового досвіду та процесу реінтеграції в мирне життя.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Ehlers A., Clark D. M. A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behaviour Research and Therapy*. 2000. Vol. 38, № 4. P. 319–345. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0005796799001230> (дата звернення: 23.05.2026).
2. Haidt J. The emotional dog and its rational tail: A social intuitionist approach to moral judgment. *Psychological Review*. 2001. Vol. 108, № 4. P. 814–834. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2001-18918-008> (дата звернення: 23.05.2026).
3. Hoge C. W., Castro C. A., Messer S. C. et al. Combat duty in Iraq and Afghanistan, mental health problems, and barriers to care. *New England Journal of Medicine*. 2004. Vol. 351, № 1. P. 13–22. URL: <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa040603> (дата звернення: 23.05.2026).
4. Кокур О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2016. 200 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/166944/> (дата звернення: 23.05.2026).
5. Litz B. T., Stein N., Delaney E. et al. Moral injury and moral repair in war veterans: A preliminary model and intervention strategy. *Clinical Psychology Review*. 2009. Vol. 29, № 8. P. 695–706. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0272735809000920> (дата звернення: 23.05.2026).
6. Shay J. Moral injury. *Psychoanalytic Psychology*. 2014. Vol. 31, No 2. P. 182–191. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2014-13713-003> (дата звернення: 23.05.2026).
7. Tedeschi R. G., Calhoun L. G. The posttraumatic growth inventory: Measuring the positive legacy of trauma. *Journal of Traumatic Stress*. 1996. Vol. 9, № 3. P. 455–471. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/BF02103658> (дата звернення: 23.05.2026).

Інститут цифровізації освіти НАПН України

СЕРЕДА Христина – науковий співробітник відділу цифрової трансформації НАПН України Інституту цифровізації освіти НАПН України.

ЄВТУШОК Іван – науковий співробітник відділу цифрової трансформації НАПН України Інституту цифровізації освіти НАПН України.

УКРАЇНСЬКА ЕЛЕКТРОННА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ОСВІТИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКОВО-ОСВІТНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах цифрової трансформації освіти та науки особливого значення набувають авторитетні, рецензовані, відкриті енциклопедичні ресурси

національною мовою. *Українська електронна енциклопедія освіти (УЕЕО)* (*eduglos.iitta.gov.ua*), що розробляється в Інституті цифровізації освіти НАПН України, є унікальним вітчизняним проектом, який акумулює понятійно-термінологічний апарат сучасної педагогічної науки та практики.

Метою публікації є аналіз еволюції ідей електронних енциклопедій у вітчизняному та світовому контексті, визначенню місця УЕЕО в системі науково-освітньої комунікації та окресленню перспектив її розвитку.

Еволюція енциклопедичних видань в освіті: від друкованих томів до відкритих цифрових платформ. Історія енциклопедичних видань в освіті налічує кілька століть. Від ґрунтовних багатотомних друкованих енциклопедій (британська «Encyclopædia Britannica», німецька «Brockhaus», українська «Енциклопедія освіти» під редакцією В. Г. Кременя 2008 р.) відбувається поступовий перехід до електронних, а потім – до постійно оновлюваних веб-енциклопедій. Ключові етапи цієї еволюції: 1990-ті – 2000-ні рр. – поява CD/DVD-енциклопедій, перших онлайн-версій друкованих видань; 2001 р. – запуск Wikipedia, яка продемонструвала можливість колективного наповнення у відкритому доступі, але з проблемами авторитетності; 2005–2015 рр. – створення спеціалізованих академічних онлайн-енциклопедій (Stanford Encyclopedia of Philosophy, Encyclopedia of Mathematics), що поєднують авторитетність рецензування з динамічністю цифрового середовища; 2015 р.–дотепер – інтеграція енциклопедій з наукометричними базами, репозиторіями відкритої науки, системами управління навчанням (LMS).

Українська педагогічна наука пройшла аналогічний шлях: від друкованої «Енциклопедії освіти» (2008) до Української електронної енциклопедії освіти, яка вбирає найкращі світові практики – рецензування, стійкі ідентифікатори статей, гіпертекстову структуру, мультимедійність – водночас зберігаючи національну специфіку та українську термінологічну школу. Однією з ключових проблем вітчизняної освіти є розпорошеність якісної науково-педагогічної інформації. Новітні дослідження публікуються переважно у вузькоспеціалізованих виданнях, часто в закритих або малодоступних ресурсах.

УЕЕО є інструментом подолання інформаційних розривів, що пропонує комплексне рішення: *агрегація* – збирання в одному місці верифікованих термінів, понять, персоналій, методів у галузі педагогіки, дидактики, психології освіти, теорії навчання; *легітимація* – надання офіційного, рецензованого тлумачення ключовим поняттям, що особливо важливо для авторів підручників, освітніх стандартів, програм; *доступність*, тобто цілодобовий безоплатний доступ для всіх учасників освітнього процесу – від студентів до академіків; *оновлюваність* – на відміну від друкованих видань, енциклопедія може оперативнo відображати зміни в законодавстві, нові методики, результати актуальних досліджень.

Таким чином, УЕЕО виступає своєрідним «помічником» у величезному масиві сучасної педагогічної інформації, що особливо важливо для молодих науковців, докторантів, учителів, які підвищують кваліфікацію.

Перспективи розвитку: від глосарія до інтелектуальної системи. На сучасному етапі УЕЕО є насамперед термінологічним ресурсом. Однак *перспективи* її розвитку вбачаються значно ширшими:

1. *Розширення типології статей.* Окрім термінологічних статей (визначення поняття), варто запровадити: біографічні статті про визначних українських та зарубіжних педагогів; оглядові статті про наукові школи, методики, технології; статті-кейси (приклади впровадження інновацій); статті про інституції (університети, академії, лабораторії).

2. *Інтеграція з іншими цифровими платформами.* Технічна можливість обміну даними з: електронними каталогами бібліотек (через протоколи OAI-PMH); репозиторіями відкритих освітніх ресурсів; наукометричними базами (Google Scholar, ORCID для авторів статей); системами дистанційного навчання (як вбудований довідник).

3. *Мультимедійність та інтерактивність.* Додавання відео-пояснень термінів (лекції провідних науковців), інтерактивних схем, тестів для самоперевірки після ознайомлення зі статтею.

4. *Двомовність (українська – англійська).* Поступовий переклад ключових статей англійською мовою для інтеграції української педагогічної термінології в міжнародний науковий дискурс. Це дозволить іноземним дослідникам знайомитися з українськими освітніми концептами.

5. *Інструменти для спільної роботи.* Можливість авторизованих авторів (членів редколегії) створювати та редагувати статті в режимі узгодженої роботи, обговорювати термінологічні суперечки на форумах, залучати зовнішніх рецензентів.

Висновки. УЕЕО є важливим еволюційним кроком у розвитку вітчизняної науково-освітньої комунікації. Вона поєднує в собі академічну авторитетність класичних енциклопедій з динамічністю та доступністю цифрових платформ. Для поступального розвитку УЕЕО необхідно: розширити типологію статей (біографічні, інституційні, кейси); забезпечити технічну інтеграцію з іншими інформаційними системами освіти та науки; розвивати мультимедійність та двомовність; створити прозору систему фінансування та залучення експертів.

У довгостроковій перспективі УЕЕО може стати фундаментальним цифровим активом, що сприятиме консолідації української освітянської спільноти, підвищенню якості наукових досліджень та престижу української педагогічної науки у світі. Реалізація окреслених горизонтів розвитку потребує системної роботи колективу Інституту цифровізації освіти НАПН України, підтримки НАПН України та активної участі всієї науково-педагогічної спільноти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю., Лупаренко Л. А. та ін. Веборієнтовані автоматизовані інформаційні системи формування і розвитку вітчизняного поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології в умовах євроінтеграційних процесів: практичний посібник. Київ: ІЦО НАПН України, 2025. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/748032/>.

2. Пінчук О. П. Модель використання веборієнтованих автоматизованих інформаційних систем формування і розвитку вітчизняного поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

СОРОКАТИЙ Микола – кандидат фізико-математичних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальних наук Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ВЕЛИЧКО Лев – кандидат фізико-математичних наук, доцент, професор кафедри фундаментальних наук Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

БІЛАШ Оксана – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фундаментальних наук Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розвиток суспільства характеризується глибокими соціально-економічними, технологічними та інформаційними змінами, що суттєво впливають на функціонування системи вищої освіти. Важливим чинником підвищення якості вищої освіти виступають освітні інновації, які забезпечують оновлення змісту освіти, удосконалення методів навчання, розвиток сучасного освітнього середовища та впровадження новітніх цифрових технологій. Інноваційний розвиток вищої освіти сприяє формуванню висококваліфікованого фахівця, здатного адаптуватися до динамічних змін сучасного суспільства.

Інновації у сфері вищої освіти передбачають: оновлення змісту освітніх програм; використання сучасних педагогічних технологій; цифровізацію освітнього середовища; інтеграцію науки, освіти та практики; розвиток академічної мобільності; формування індивідуальних освітніх траєкторій. Сутність освітніх інновацій полягає не лише у впровадженні нових технологічних рішень, а й у зміні філософії освітнього процесу, орієнтації на розвиток особистості здобувача освіти, формування його професійної та соціальної компетентності.

Одним із ключових напрямів інноваційного розвитку вищої освіти є реалізація компетентнісного підходу. У сучасних умовах якість освіти визначається не обсягом засвоєної інформації, а здатністю особистості ефективно використовувати знання у професійній діяльності та вирішенні практичних завдань. Варто зазначити, що компетентнісний підхід спрямований на: формування професійних компетентностей; розвиток критичного мислення;